

ВІДЗИВ
офіційного опонента, доктора філологічних наук,
професора Єсипенка Надії Григорівни
про дисертацію БОЙКО ІРИНИ ІГОРІВНИ «Англійська
термінологія косметології та естетичної медицини: генеза,
структура, семантика, прагматика»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за
спеціальністю 10.02.04 – германські мови

Рецензовану дисертацію Ірини Ігорівни Бойко присвячено актуальній проблематиці — генезі, структурним, семантичним та прагмалінгвістичним особливостям англійських термінів косметології й естетичної медицини. Теоретичні положення розгляду цієї теми сформульовано в межах структурної парадигми, зокрема використано системно-структурний й структурно-функційний підходи, а також теоретичні надбання термінознавства та концепції фахових мов, у межах якої вагоме місце посідає фахова мова сучасної косметології й естетичної медицини. Основну увагу в дисертації зосереджено на стратифікації термінів косметології й естетичної медицини (далі КЕМ) з огляду на словотвірні, семантичні й функційні ознаки термінів. Представлення функцій термінів КЕМ у медійних, наукових і науково-дидактичних текстах виводить дослідження І. І. Бойко на площину лінгвопрагматики.

З огляду на зазначене, цілком логічним вважаємо подане автором обґрунтування теми і методології дослідження, а його *актуальність* не викликає сумніву з урахуванням спорадичних розробок стосовно англійської термінології косметології й естетичної медицини.

Не викликає сумніву, що обсяг матеріалу, а це 1200 англійських термінів КЕМ, дібраних з різностильових і різноманітних текстів галузей косметології й естетичної медицини, що видавалися впродовж останніх 20 років (загальний обсяг — 5000 сторінок), достатній для висновків про термінолексику КЕМ. Поєднання діахронного та синхронного підходів до

аналізу термінів КЕМ дозволило простежити генезу термінології КЕМ, з одного боку, та вивчити явища і процеси, які відбуваються в термінології КЕМ на даний момент, з іншого боку.

Чітке обґрунтування мети в роботі зумовило і її логічне формулювання, окреслення конкретних завдань, котрі, як свідчить викладений зміст, були досить успішно вирішені, а їх імплементація стосовно об'єкту і предмета дає підстави констатувати, що представлене дослідження має всі ознаки ґрунтовної кандидатської дисертації. У ній є актуальність, наукова новизна, практична цінність та певний особистий внесок дисертантки у термінознавство і лінгвопрагматику, а конкретніше, в дослідження галузевих терміносистем і фахових мов. Випрацювана Іриною Ігорівною Бойко комплексна методика дослідження термінів косметології й естетичної медицини може бути застосована для аналізу спеціальної лексики в інших типах англійських (і не тільки) фахових мовах.

Напрацювання Бойко Ірини Ігорівни достатньою мірою навантажені і в прикладному аспекті, вони можуть бути досить ефективно використаними в практиці вищої освіти, зокрема: в навчальній роботі (у нормативних теоретичних курсах з лексикології й стилістики англійської мови, а також у розробці й упровадженні нових спецкурсів з англійської мови за професійним спрямуванням студентам медичних закладів); у навчально-методичній роботі (при укладанні англо-українських словників, глосаріїв і довідників у межах проблеми, що була об'єктом і предметом авторських розвідок); у науково-дослідницькій роботі (при виконанні дипломних робіт, магістерських і кандидатських дисертацій).

Сам текст наукової праці викладено на відповідному науково-теоретичному рівні, у той же час його не перевантажено науковою термінологією. Дисертацію оформлено згідно з існуючими стандартами і кваліфікаційними вимогами. Дисертація релевантно та достатньою мірою

супроводжується наочним ілюстративним матеріалом у вигляді таблиць та рисунків.

Основні результати дослідження знайшли своє відбиття у значній кількості публікацій – 15-ти одноосібних публікаціях автора: з них 6 статей опубліковано у вітчизняних фахових виданнях, 1 стаття видана в міжнародному періодичному виданні, а також 8 – у збірниках тез наукових доповідей. Окрім того, дисертацію апробовано на 6 міжнародних наукових і 2 всеукраїнських конференціях; її зміст адекватно і об'єктивно висвітлено в представленому на розгляд опонента авторефераті.

До заслуг дисертаційної роботи слід віднести струнку композиційну побудову та збалансовану структуру, що дозволяє слідкувати за розвитком концепції дослідження. У роботі спостерігаємо послідовне представлення усіх таксонів дослідження (терміни косметології й естетичної медицини; медійні, наукові, науково-дидактичні тексти) у двох блоках: теоретико-методологічному (розділ 1) та дослідницькому (2 і 3 розділи).

Основна увага у *теоретичному розділі* дисертації зосереджена на узагальненні вимог до терміна та особливостях англійської фахової мови косметології й естетичної медицини. Грунтовний теоретичний фундамент роботи складають використані та узагальнені досягнення сучасної наукової лінгвістичної думки, як українських так і зарубіжних вчених. Скрупульозно та педантично описує Ірина Ігорівна методи й етапи свого дослідження (с. 58-66). Дисерантка засвідчила належний рівень професійної підготовки, філологічну ерудицію, грунтовну обізнаність із науковим надбанням у сфері термінознавства і прагмалінгвістики. У *другому розділі* авторка розкрила джерельні галузі запозичень термінів КЕМ: медицина, мистецтво, мікробіологія, хімія та ін. (с.70) і вивчила походження досліджуваних термінологічних одиниць, констатуючи велику частку запозичень з корейської мови, що зумовлене експансією корейської косметичної продукції на сучасному світовому ринку (с.76). Хороше враження справляє

детальна тематична класифікація термінів КЕМ та власна інтерпретація гіперо-гіпонімічних відношень у досліджуваній терміносистемі, що уможливлює моделювання мікрополів з тим чи іншим гіперонімом (с. 85-92). Виокремлені прикладово проілюстровані структурні моделі термінів КЕМ й досліжені семантичні ознаки англійської термінології косметології й естетичної медицини. Великий дослідницький блок прагматінгвістичного спрямування представлений у дисертації у *третьому розділі*, який присвячений розгляду функцій термінів КЕМ у текстах статей жіночих журналів, рекламних текстах і слоганах (с. 135-146), функції термінів КЕМ у наукових текстах (с. 146-151) і функціонування термінів КЕМ у науково-дидактичних текстах (с. 151-154). Оскільки в об'єктиві наукового пошуку є термінологічні одиниці косметології й естетичної медицини у трьох типах різноважників текстів, то дисерантка вивчає вище згадані терміни крізь призму порівняльного аналізу кількісних даних їх вживань у кожному тестовому жанрі та крізь призму їх функційного потенціалу (с. 154-158).

На особливу увагу заслуговує англо-український глосарій ключових термінів косметології й естетичної медицини, представлений в Додатку Б на 64 сторінках. Вірогідність положень і висновків забезпечується опрацюванням об'ємного списку спеціальної літератури (317 позицій).

Якісна репрезентація фактологічного матеріалу, кваліфікована селекція термінологічних одиниць КЕМ, глибокий лінгвістичний та прагматичний аналіз їх представлення в тексті дають підстави вважати працю Ірини Ігорівни Бойко плідною, вагомою та перспективною для подальших досліджень проблем термінознавства і прагматінгвістики.

Разом з тим, кваліфікуючи рецензовану дисертацію як багатопланове серйозне, дослідження, що відповідає сучасному рівню наукових пошуків, хочемо зосередитись на деяких *недоглядах та побажаннях*:

1. У дисертації недостатньо чітко окреслено критерії інвентаризації лексичного складу досліджуваних текстів й виокремлення у текстовому

масиві власне термінів косметології й естетичної медицини. На сторінці 57 дисертації авторка стверджує, що для фахової мови КЕМ характерна «чітко визначена термінологія», а «її ядро становлять спеціальні терміни», які дисерантка пропонує диференціювати на: «терміни, що мають власну дефініцію; міжгалузеві та загальнонаукові терміни; напівтерміни або професіоналізми» (с.58). Така класифікація не викликає у нас жодних запитань, проте коли дисерантка фокусується на вивченні термінологічних одиниць у різноманітних текстах, то до списку термінів потрапляють лексеми, на кшталт, прикметника «*voluptuous*» (пишний, розкішний – про жінку) (с.145), словосполучення «*skin-care products*» (продукція для догляду за шкірою)(с.154), «*firm, waxlike substance*» (тверда, воскоподібна речовина) (с.155), «*loofahs, miracle ingredients, special washcloths, herbal supplements, vitamins, minerals, bath liquids, brushes, rollers, body wraps*» (с.158) та ін., які відносимо до загальновживаних слів англійської мови. Гадаємо, що перехід лексем із розмовного чи загальновживаного реєстру до термінологічного складу текстів КЕМ та навпаки має місце, проте він вимагає глибшого й детальнішого аналізу, ніж здійснено дисеранткою на цьому етапі.

2. Бракує чіткості й послідовності у співвідносності понять тематичної групи, лексико-семантичної групи, мікрополя, якими послуговується дисерантка. Слідом за Жанною Павлівною Соколовською на с.80 дисерантка визначає: «тематична група – це об'єднання значень слів, в основі якого лежить подальше членування загального поняття, яке входить у зміст категорії пізнання». Дібрани термінологічні одиниці Ірина Ігорівна розподіляє у 7 тематичних груп і 46 підгруп. Далі на с.89 натрапляємо на виокремлення мікрополя, яке трактується за Ольгою Потапчук як «лексико-семантична група – відносно замкнений ряд лексичних одиниць однієї частини мови, об'єднаних конкретним змістом». Залишається відкритим питання: чи входять лексико-семантичні групи (мікрополя) у сформовані тематичні групи? скільки мікрополів, змодельованих довкола того чи

іншого гіпероніма, було зафіксовано, адже припускаємо, що значно більше, ніж описаних у тексті дисертації мікрополів з гіперонімами skin, mesotherapy, peel, lift та cream?

Принагідно наголосимо на складності даного питання. Тематичне групування слів випливає з усвідомленого групування явищ об'єктивної дійсності, у складі яких виділяються логічно окреслені ширші або вужчі їх кола, поєднані між собою спільними ознаками. У європейській лінгвістиці оформлення понять семантичної системи пов'язано з іменами Т. Остгоффа, В. Порцига, Й. Тріпа. Предметом дослідження останнього були, зокрема, поняттєві і словесні поля. Поняттєвому (концептуальному) полю, за Й. Тріром, у мові відповідає лексичне поле, мовне поле знаків. Словесне поле, на його думку, покриває поняттєве. Найглибше теорію лексико-семантичної групи розробив Л. Вайсгербер. Він називає лексико-семантичну групу мовним полем, що співвідноситься із семантичною системою мови, а тематичні групи узгоджуються з поняттями зовнішнього світу. Мовні поля, тобто лексико-семантичні групи, дослідник відмежував від тематичних предметних груп. Найуживанішим поняттям у сучасній лінгвістиці для визначення угруповань слів є лексико-семантичне поле, проте цим терміном дисертантка не послуговується.

3. Досліджуючи словотвірні ознаки термінів КЕМ, І.І. Бойко доходить висновку про переважання однокомпонентних термінів (1-компонентні – 527, 2-компонентні – 471, 3-компонентні – 184, 4-компонентні – 18 (табл.2.2, с.93). Відтак дисертантка здійснює словотвірний аналіз дібраних термінологічних одиниць, вказуючи на широке використання афіксації, словоскладання, абревіації й конверсії, проте кількісні дані про терміни, утворені вищезгаданими способами, не зазначені. Також невідомою є частка термінів-метафор і термінів, утворених за допомогою метонімічного перенесення (с.115) Робота би лише виграла, якби якісний опис підкріплювався кількісними підрахунками.

4. Погоджуємося з думкою авторки, що «за фактурою розрізняються вербальні і невербальні медіатексти, проте продуктивною вважають їхню комбінацію – креалізований текст (с.129). Досліджуючи функції термінів КЕМ у статтях жіночих журналів і рекламних текстах і салоганах, варто було б приділити увагу також і графічними засобами, які у поєднанні з термінологічними лексемами носять більш дієвий характер й окрім функції навіювання, про яку згадується на с.143, можуть мати й маніпулятивну функцію. Хоча це зауваження розглядаємо як перспективу подальших досліджень Ірини Ігорівни.

5. Не можемо не погодитися з дисеранткою з виокремленими функціями термінів КЕМ у проаналізованих різновидах текстів, а саме номінативною функцією, інформативною функцією, функцією позиціонування та ін. (повний список функцій у порівняльному зразі подано у табл.3.2, с.162), що цілком притаманні термінам фахових мов. Додаткового пояснення вимагає, на нашу думку, емотивна функція (с.136) та ціннісно-орієнтована функція (с.137) термінів. Із запропонованих текстових фрагментів, що ілюструють зазначені вище функції, спостерігаємо, що емоційний чи ціннісний вплив на читача здійснюють не стільки самі терміни, скільки супровідні до них атрибутиви, наприклад, «facial cleansing oil» протиставляється «bad oils», косметичний засіб «Classic Red Crème Lipstick» асоціюється з «timeless lip color» та «creamy and luxurious application». Позицію щодо емотивної та ціннісно-орієнтованої функцій власне *термінів КЕМ* вартовало б ширше та достойніше відобразити у праці.

Слід зауважити, що висловлені критичні зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації як оригінального за задумом та виконанням, і як наслідок, завершеного наукового дослідження. Дисертація БОЙКО ІРИНИ ІГОРІВНИ «Англійська термінологія косметології та естетичної медицини: генеза, структура, семантика, прагматика» повністю відповідає вимогам "Порядку

присудження наукових ступенів", затвердженого постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ №656 від 19.08.2015 р. та №1159 від 30.12.2015 р.), а його авторка, Бойко Ірина Ігорівна, безперечно заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04. – германські мови.

Офіційний опонент
доктор філологічних наук, професор
завідувач кафедри англійської мови
Чернівецького національного
університету ім. Юрія Федьковича

Сисіченко Н.Г.

